

"Cehennem ceza-yı ameldir, fakat cennet fazl-ı İlâhî iledir." cümlesini izah eder misiniz?

Allah insana sayısız nimet ve ihsanlarda bulunmuştur. İnsan bu sayısız nimet ve ihsanların şükrünü eda etmekten aciz olduğu için başka bir nimeti hak etmesi mümkün değildir. Yani insan halihazırda verilen nimetlerin şükrünü eda etmekten aciz kalırken, gelecekte verilecek cennet gibi külli nimetleri hak edip, "bu cennet amelimin bir neticesidir" demesi tam bir safsata olur.

İnsan bir biri içinde külli nimet dairelerine, hak etmediği halde kavuşmuştur. Mesela Allah insanı yoklukta bırakmayıp, varlık nimetine kavuşturmuştur. Bu, nimetlerin en büyüğüdür. Yine varlık içinde cansız ve camit bırakmayıp, hayat nimetini vermiştir. Hayatlılar içinde ruhsuz bırakmayıp ruh nimetini vermiştir. Ruhlular içinde şuursuz ve akılsız bırakmayıp akıl ve şuur nimetini ihsan etmiştir. Akıl ve şuurular içinde insaniyet nimetini bahşetmiştir. İnsaniyet içinde hidayet ve iman nimetini vermiştir.

Bu sayılan bütün nimetler verilmiş ve sabık nimetlerdir. Hepsi şükür ve ibadet isterler. İnsan bu verilen külli nimetlerden kaçının şükrünü eda etti de cennete gözünü diksin, amelimin neticesidir, diyebilsin. Bu yüzden hiçbir insan, Peygamberler de dahil, cenneti hak edip, amelinin neticesi olarak göremez. Cennet hiçbir insanın alın terinin karşılığı değildir. Ancak ve ancak Allah'ın kerem ve fazlının bir ikramı, bir ihsanıdır.

Diğer bir husus ise, insanın zaten yaptığı ibadet ve kullukta da hissesi yüzde birdir. Yani ibadette yüz hisse var ise, bunun doksan dokuzu Allah'a, yüzde biri insana aittir. Dolayısı ile insanın amelinde de muvaffakiyet Allah'a aittir. İnsana ait hisse ve sermaye ise zayıf ve meşukuk bir talep ve irade etmektir. Yani insan talep ediyor, Allah da bu talebi yaratıyor. Öyle ise insanın amelinde de galip Allah'tır. *Böyle olunca, nasıl olur da insan, ameli ile cenneti hak etmiş olabilir?...*

Ama cehennem ise adalettir. Zira cehenneme götüren günah ve şerler hayır ve sevaplar gibi vücudi varlıklar değildir. Şerler ve günahlar bir iradesizlik, bir vazifesizlik ile hasıl olan varlık sınıfından olmayan tahribat nevinden şeylerdir. Mesela bir binanın yüz usta tarafından yüz günde yapılması hayır ve vücuda örnektir. Aynı binanın bir kibrit ile dinamitlenip yıkılması şer ve günaha örnektir. Binayı yapmak amel ve sevap gibidir. Binayı harap etmek, şer ve günahlar gibidir. İnsanın hayırda eli ve hissesi kısa ve dar, şer ve günahlarda ise hisse ve eli uzun ve geniştir. Bu yüzden insan tahribatta ve şerde faildir, sevap ve iyiliklerde münfail ve edilgendir. Onun için bir şerre, bin günah yazılması adalet iken, Allah af ve fazlından bir yazıyor, sevaba bir sevap bile yazılmaması gerekirken, ihsan ve ikramından bin yazıyor.

İşte *cehennem* günah ve hatalarımızın karşılığı iken, *cennet* amel ve iyiliklerimizin karşılığı değildir. Ancak Allah'ın bir lütfu ve fazlıdır.